

۱. کدام عامل به زندگی انسان جهت می‌دهد؟ **محبت‌ها**
۲. کسی می‌خواهد قلبش را خانه خدا کند باید چه چیزی را از آن بیرون کند؟ **شیطان و امور شیطانی**
۳. تصمیم‌ها و کارهایمان در طول زندگی انسان ریشه در چه چیزی دارد؟ **محبت‌ها و دوستی‌ها**
۴. کدام موضوع در برنامه تمام پیامبران الهی بوده است و بیشتر آنان در این راه به شهادت رسیدند؟

جهاد در راه خدا

درس نهم

دوستی با خدا

«بارالها! خوب می‌دانم هر کس لذت دوستی‌ات را چشیده باشد، غیر تو را اختیار نکند و آن کس که با تو انس گیرد، لحظه‌ای از تو روی گردان نشود، بارالها! ای آرمان دل مشتاقان و ای نهایت آرزوی عاشقان! دوست داشتنت را از خودت خواهانم»^۱.

به راستی دوستی با خدا چه آثاری دارد که پیشوایان دین و پیروان ایشان مشتاق آن بوده‌اند؟ چگونه می‌توان دل را به این آذین آراست؟

حسین عیسی پوره
منطقه سادات درفول

۱- برگرفته از دعای مناجات‌المحبین امام سجاد علیه السلام

■ نقش محبت

محبت و دوستی سرچشمه بسیاری از تصمیم‌ها و کارهای انسان است. فعالیت‌هایی که آدمی در طول زندگی انجام می‌دهد ریشه در دل‌بستگی‌ها و محبت‌های او دارد و همین محبت‌هاست که به زندگی آدمی جهت می‌دهد. به هر میزان که محبت شدیدتر باشد، تأثیر آن نیز در زندگی عمیق‌تر و گسترده‌تر است؛ مثلاً کسی که دوستدار ثروت است، سمت و سوی همه کارهای خود را رسیدن به ثروت قرار می‌دهد. کسی که شیفتهٔ مد است، دل مشغولی شب و روز او دست یافتن به آخرین مدهاست و کسی که محبوب و معشوق خود را دانشمند یا هنرمندی قرار می‌دهد، ظاهر و حتی سبک زندگی خود را شبیه وی می‌سازد.

چقدر می‌ارزیم؟!

عده‌ای از اندیشمندان صاحب نام در علوم انسانی در یکی از کشورهای اروپایی جمع شده بودند تا دربارهٔ موضوع «معیار ارزش واقعی انسان» بحث و تبادل نظر کنند.

دلیل انتخاب این بحث این بود که ما برای سنجش ارزش بسیاری از موجودات، معیار خاصی داریم؛ مثلاً معیار ارزش طلا به عیار آن، معیار ارزش درخت میوه به کیفیت محصول آن و معیار ارزش مزرعه، میزان حاصلخیزی آن است؛ در این میان، ارزش انسان را با چه معیاری باید سنجید؟!

هر کدام از جامعه‌شناسان در این باره حرف‌هایی زدند و معیارهای خاصی ارائه دادند. وقتی نوبت به من رسید، به جایگاه رفته **۵ ()** اگر می‌خواهید بدانید یک انسان چقدر ارزش دارد، ببینید به چه چیزی علاقه دارد و به چه چیزی عشق می‌ورزد **۵ ()** عشقش یک آپارتمان است، در واقع ارزشش به مقدار همان آپارتمان است. کسی که عشقش ماشین است، ارزشش به همان میزان است، اما کسی که عشقش خداوند متعال است، ارزشش به اندازهٔ خداست. با تمام شدن حرفم تمامی جامعه‌شناسان حاضر در جلسه برای چند دقیقه بلند شدند و برایم دست زدند. وقتی تشویق آنها تمام شد، گفتم: عزیزان! این

کلام من نبود. بلکه از شخصی به نام علی علیه السلام است. ایشان می‌فرماید: **ارزش هر انسانی به اندازهٔ چیزی است که دوست می‌دارد.**^۱ **پیام حدیث:** از دیدگاه امام علی (ع) ارزش هر کس وابسته به علائق اوست.

وقتی این کلام را گفتم دوباره به نشانهٔ احترام به شخصیت حضرت علی علیه السلام از جا بلند شدند و با

تعجب نام ایشان را بر زبان جاری می‌کردند.^۲

پیام ابیات: ارزش هر کس وابسته به علائق اوست

تا در طلب گوهر کانی، کانی
تا در هوس لقمهٔ نانی، نانی
این نکتهٔ رمز اگر بدانی، دانی
هر چیز که در جستن آنی، آنی^۳

۱- نهج البلاغه، حکمت ۸۱

۲- خاطره‌ای از علامه محمدتقی جعفری

۳- مولوی، دیوان شمس، رباعیات

۶. افزایش محبت انسان ها به خداوند، معلول و نتیجه چه چیزی است؟ معلول و نتیجه افزایش ایمان ما نسبت به خداوند

۷. عشق و محبت خداوند چه تاثیری بر انسان دارد؟

شکل دوم سوال ۷: عشق و محبت به خدا چه نتایج و معلول هایی دارد؟

پیامبر اکرم ﷺ: هر کس در روز قیامت با محبوب خود محشور می شود.^۱

با توجه به حدیث بالا بگوئید چرا در روز قیامت انسان با همان هایی که در دنیا آنها را محبوب خود قرار داده است، همراه و هم نشین می شود و به سرانجام همان ها دچار خواهد شد؟ زیرا هر کس قلب خود را جایگاه چیزی قرار دارد زندگی اش رنگ و بوی آن را می گیرد و همنشین او می شود.

محبت به خدا

اگر انسان دل به سرچشمه کمالات و زیبایی ها سپارد، و قلب خود را جایگاه او کند، زندگی اش رنگ و بوی دیگری می یابد و هر میزان که ایمان انسان به خدا بیشتر شود، محبت وی نیز به خدا بیشتر **۷** عشق و محبت الهی افسردگی، ترس و یأس را از بین می برد و به انسان نشاط، شجاعت و قدرت می بخشد. محبت الهی، تنبل را چالاک و زرنگ، بخیل را بخشنده، کم طاقت را صبور می کند و سرانجام آدمی را از خودخواهی به ایثار و از خودگذشتگی می رساند. **عشق به خدا چون اکسیری است که مرده را حیات می بخشد و زندگی حقیقی به وی عطا می کند.** این همه تحول به این دلیل است که قلب انسان جایگاه خداست و جز با خدا آرام و قرار نمی یابد.

امام صادق علیه السلام می فرماید: **قلب انسان حرم خداست؛ در حرم خدا غیر خدا را جا ندهید.**^۲

از همین رو، قرآن کریم یکی از ویژگی های مؤمنان را، دوستی و محبت شدید آنان نسبت به خدا می داند:

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا و بعضی از مردم همتایانی را به جای خدا می گیرند
يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ آنان را دوست می دارند مانند دوستی خدا
وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ اما کسانی که ایمان آورده اند به خدا محبت بیشتری دارند.^۳

پیام آیه: محبت و دوستی شدید نسبت به خداوند از ویژگی های افراد مومن.

نکته مهم ۱: رسیدن به زندگی حقیقی معلول عشق به خدا است.

نکته مهم ۲: بین ایمان به خدا و محبت به خداوند رابطه ی مستقیم حاکم است.

۱- اصول کافی، کلینی، ج ۲، ص ۱۲۶

۲- بحار الأنوار، مجلسی، ج ۶۷، ص ۲۵

۳- سوره بقره، آیه ۱۶۵

۸. آثار محبت به خدا و راه های افزایش آن را بنویسید؟

پاسخ: ۱. پیروی از خداوند ۲. دوستی با دوستان خداوند ۳. بیزاری از دشمنان خداوند و مبارزه با آنان

۹. بین محبت خدا و آثار محبت خدا چه رابطه حاکم است توضیح دهید؟

۱۰. سرپیچی از نبودن کسی که دوستش داریم نشانه ی چیست؟

۱۱. خداوند چه چیزی را شرط دوستی با خودش معرفی می کند؟

پاسخ: عمل به دستورات شرع که به وسیله ی پیامبران ارسال شده است.

کمی جای خود را به عشق حقیقی و اصیل داد؛ یعنی عشق به تو. فهمیدم عشق به تو پایدار است و دیگر عشق ها، عشق های دروغین است... پس به عشق تو دل بستم.

بعد از چندی که به تو عشق ورزیدم به یکبار به خود آمدم. دیدم که من کو چک تر از آنم که عاشق تو شوم و تو بزرگ تر از آنی که معشوق من قرار بگیری. فهمیدم در این مدت که فکر می کردم عاشق تو هستم اشتباه می کردم. این تو بودی که عاشق من بودی و مرا [به سوی خود] می کشاندی.

اگر من عاشق تو بودم، باید یکسره به دنبال تو می آمدم. ولیکن وقتی توجه می کنم می بینم گاهی اوقات در دام شیطان افتاده ام؛ ولی باز به راه مستقیم آمده ام. حال می فهمم این تو بودی که عاشق بنده ات بودی و هر گاه او صید شیطان می شد، تو دام شیطان را پاره کردی. هر شب به انتظار او [بنده ات] می نشستی تا بلکه یک شب او را ببینی. حالاً می فهمم که تو عاشق صادق بنده ات هستی.

بخش هایی از دست نوشته های شهید ناصرالدین باغانی که در ۱۹ سالگی در عملیات کربلای ۵ به شهادت رسید

آثار محبت به خدا و راه های افزایش آن

پیروی از دستورات خداوند، دوستی با دوستان او و بیزاری از دشمنانش بخشی از آثار محبت به خدا (۹) بین محبت به خدا و این آثار رابطه ای دوسویه است؛ یعنی همان طور که محبت خدا موجب بروز این آثار می شود، تداوم و استمرار در پیروی از دستورات خداوند و عشق ورزیدن به دوستان و براءت از دشمنانش، موجب تقویت محبت انسان به خدا نیز می شود. (۹)

۱- پیروی از خداوند: نمی شود انسان از صمیم دل کسی را دوست داشته باشد اما از فرمانش

سرپیچی کند. (این سرپیچی نشانه عدم صداقت در دوستی است. (۱۰)

برخی می گویند: اگر قلب انسان با خدا باشد، کافی است و عمل به دستورات او ضرورتی ندارد، آنچه اهمیت دارد، درون و باطن انسان است، نه ظاهر او. اما این توجیه، با کلام خداوند سازگار نیست. خداوند، عمل به دستوراتش را که توسط پیامبر ارسال شده است، شرط اصلی دوستی با خود اعلام می کند:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ
فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ
وَ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

بگو اگر خدا را دوست دارید
از من پیروی کنید تا خدا دوستتان بدارد
و گناهانتان را ببخشد
و خداوند بسیار آمرزنده و مهربان است.^۱

← پیام آیه: ۱. این آیه در پاسخ به کسانی است که می گویند قلب انسان با خدا باشد کافی است.

امام صادق علیه السلام فرمودند: ۲. پیروی از خداوند از آثار و راه های افزایش به خدا

ما أَحَبَّ اللَّهُ مَنْ عَصَاهُ؛ کسی که از فرمان خدا سرپیچی می کند، او را دوست ندارد.^۲

خداوند در خواسته هایش فقط و فقط به مصلحت ما نظر دارد. او خیرخواهانه به ما هشدار می دهد

و ما را به کارهایی که به نفع ماست، راهنمایی می کند. حتی اگر احساس کنیم برخی دستورات

خداوند برای ما دشوار است، باید مطمئن باشیم که این دستور برای رستگاری ما ضروری است.

پیام حدیث: امام صادق (ع) پیروی از خداوند را شرط دوست داشتن خدا می داند

تفکر در احادیث

اگر ما کسی را دوست داشته باشیم، تلاش می کنیم هر آنچه را او دوست دارد انجام دهیم تا
علاقه خود را به او نشان دهیم و خود را بیشتر به او نزدیک کنیم. با توجه به احادیث زیر بگویید
برای اینکه رابطه دوستی خود را با خدا بیشتر کنیم، چه کارهایی را باید انجام دهیم.

خداوند، بنده گناهکار توبه کننده را دوست دارد.^۳ ۱. توبه از گناهان

خداوند، انسان با حیای بردبار با عفتی را که پاکدامنی می ورزد، دوست دارد.^۴ ۲. حیا و بردباری و عفت

خداوند، رسیدگی به دل سوختگان و درماندگان را دوست دارد.^۵ ۳. پاکدامنی

خداوند، کسی که جوانی اش را در اطاعت او بگذراند، دوست دارد.^۶ ۴. اطاعت از خداوند به خصوص در جوانی

خداوند، زیبایی و آراستگی را دوست دارد.^۷ ۵. داشتن زیبای و آراستگی ظاهری و باطنی

۱- سورة آل عمران، آیه ۳۱

۲- امالی، شیخ صدوق، ص ۳۶۹

۳- اصول کافی، کلینی، ج ۲، ص ۴۳۵

۴- اصول کافی، کلینی، ج ۲، ص ۱۱۲

۵- من لایحضره الفقیه، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۵۵

۶- نهج الفصاحة، حدیث ۸۰۰

۷- اصول کافی، کلینی، ج ۶، ص ۴۴۰

۱۳. دوستی با پیامبر و اهل بیت در حقیقت همان دوستی با خداوند است. **درست** ✓ نادرست □

۱۴. دوستی با پیامبر و امامان نیز باید همراه با عمل و پیروی از آنان باشد. **درست** ✓ نادرست □

۲- دوستی با دوستان خدا: اگر می‌خواهیم محبت خداوند در دلمان خانه کند، باید محبت کسانی را که

رنگ و نشانی از او دارند و خداوند محبت و دوستی آنان را به ما توصیه کرده، در دل جای دهیم و هر میزان که این علاقه بیشتر و قوی‌تر باشد، محبت ما نیز به خدا فزون‌تر می‌شود. **۱۵** انبیا و اولیای الهی و مجاهدان راه حق و آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت کردند، دوستان خداوند هستند و برترین این دوستان، رسول خدا ﷺ و اهل بیت ایشان (علیهم‌السلام) می‌باشند. **۱۵** وجود به خدا عشق ورزیدند و زندگی خود را در اطاعت کامل خداوند سپری کردند. دوستی با آنان، همان دوستی با خداوند و محبت به آنان در مسیر محبت به خداوند است. البته این دوستی و محبت نیز بایستی همچون محبت به خدا، همراه با عمل و پیروی از آنان باشد.

۳- بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان: عاشق روشنایی، از تاریکی می‌گریزد و آن کس که به

دوستی با خدا افتخار می‌کند، با هر چه ضد خداست، مقابله می‌نماید. او دوستدار حق و دشمن باطل است. عاشقان خدا پرچمدار مبارزه با ستم و ستمگران بوده‌اند. همه پیامبران، از حضرت نوح (علیه‌السلام) و حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) تا پیامبر اسلام ﷺ زندگی خود را در مبارزه با ستم و پلیدی گذراندند و پرچم مبارزه را از نسلی به نسل بعد منتقل کردند. نمی‌شود کسی دوستدار خداوند باشد؛ اما زشتی و ستم را در جامعه ببیند و سکوت اختیار کند.

از این رو، «جهاد در راه خدا» در برنامه تمام پیامبران الهی بوده و بیشتر آنان در حال مبارزه با ستمگران به شهادت رسیده‌اند. امروزه نیز مشاهده می‌کنیم که مستکبران و ستمگران برای رسیدن به منافع دنیایی خود، حقوق ملت‌ها را زیر پا می‌گذارند و آنان را از حقوقشان محروم می‌کنند. رنج و محرومیت مردم فلسطین، یمن، سوریه، عراق، بحرین و... نمونه آشکاری از رفتار مستکبران است که جز با مبارزه، برطرف نخواهد شد.

۱۶ (دینداری، با دوستی خدا آغاز می‌شود و برائت و بیزاری از دشمنان خدا را به دنبال می‌آورد.) ۱۶

کسی بخواهد قلبش را خانه خدا کند، باید شیطان و امور شیطانی را از آن بیرون کند. **۱۷** جمله «لا اله الا الله» که پایه و اساس بنای اسلام است، مرکب از یک «نه» و یک «آری» است: «نه» به هر چه غیرخدایی است و «آری» به خدای یگانه. **۱۷**

۱۸ (پس دینداری بر دو پایه استوار است: تولی (دوستی با خدا و دوستان او) و تبری (بیزاری از باطل و

پیروان او) **۱۸** هرچه دوستی با خدا عمیق‌تر باشد، نفرت از باطل هم عمیق‌تر است. سخن امام خمینی که در آن امام خمینی علیه‌السلام بر مبنای همین تحلیل، به مسلمانان جهان این‌گونه سفارش می‌کنند: اشاره به تولی و تبری دارد.

«باید مسلمانان، فضای سراسر عالم را از محبت و عشق نسبت به ذات حق و نفرت و بغض عملی نسبت

به دشمنان خدا لبریز کنند»^۲.

۱۵. دوستان خدا کدامند برترین دوستان خدا کدامند؟

۱۶. دینداری با چه چیزی شروع می‌شود و چه چیزی را در پی دارد؟

۱۷. پایه و اساس اسلام چه جمله ای است؟ و مرکب از چه چیزی است؟

۱۸. دینداری بر چند پایه استوار است نام ببرید هر مورد به چه معناست؟

- ۱- برخی افراد، مخالف دستورات خداوند مانند نماز نیستند اما با بهانه‌های مختلف، از انجام آن شانه خالی می‌کنند، آیا این افراد می‌توانند ادعا کنند که ما خدا را دوست داریم؟
- ۲- برای تقویت بیزاری از باطل و بی‌تفاوت نبودن در مقابل باطل صفتان چه می‌توان کرد؟
- ۳- چگونه می‌توان دریافت که در دوستی با خدا و دشمنی با بدی‌ها صادق هستیم؟
- ۴- فردی می‌گوید: «اساس دین بر محبت است؛ بنابراین دل مسلمانان نباید جایگاه کینه و نفرت از کسی باشد»؛ شما با او موافقید یا خیر؟ چرا؟

پاسخ اندیشه و تحقیق:

- پاسخ سوال ۱:** خیر - زیرا لازمه دوست داشتن خداوند عمل به دستوراتش است که توسط پیامبران ارسال شده است
- پاسخ سوال ۲:** شناخت و بررسی دقیق مصادیق و نمونه‌های باطل - بررسی تاریخ گذشته و عبرت گرفتن از سرگذشت پیشینیان
- پاسخ سوال ۳:** برای محبت به خدا تنها علاقه قلبی کافی نیست بلکه نخستین نشانه آن اطاعت و پیروی از خدا و فرستادگانش است که اگر محبت با خداوند صادقانه باشد باید از فرمان‌های او نیز پیروی کنیم.
- پاسخ سوال ۴:** خیر - نسبت به مومنان باید کینه و دشمنی داشت اما نسبت به کفار و دشمنان خدا بیزاری شرط دین داری و لازمه‌ی دوست داشتن خداوند است

۱۹. برخی می‌گویند اگر قلب انسان با خدا باسد کافی است و عمل به دستورات او ضرورتی ندارد آنچه اهمیت دارد درون و باطن است نه ظاهر او. آیا این عقیده صحیح است؟

خیر - این توجیه با کلام خداوند سازگار نیست خداوند عمل به دستوراتش را که توسط پیامبر ارسال شده است شرط اصلی دوستی با خود اعلام می‌کند.